

Genomströmning inom vuxenutbildningen

[Organisation/förvaltning]
Vuxenutbildningen

Upprättad: 2023-01-13

Version: 1

Ansvarig: Utbildningschef

Innehållsförteckning

Genomströmning inom vuxenutbildningen	1
Genomströmning på Komvux	2
Kursavbrott är mer vanligt förekommande inom sfi	2
Något högre genomströmning på grundläggande nivå än gymnasial nivå	6
Något högre genomströmning inom svenska som andraspråk på grundläggande nivå	6
En högre genomströmning inom närundervisning än inom distansundervisning på gymnasial nivå.....	8
Högre genomströmning inom yrkesinriktade kurspaket än inom enskilda kurser på gymnasial nivå	9
Avslutande reflektioner	9

Genomströmning på Komvux

Huvudmannen planerar och följer systematiskt upp verksamheten, följer upp dess resultat och genomför insatser i syfte att utveckla utbildningens kvalitet och utveckling mot de nationella och kommunala målen. Uppföljningen presenteras i rapporter och promemorior skrivna per skolform. Föreliggande rapport behandlar genomströmning inom den kommunala vuxenutbildningen (Komvux).

Det första steget i att kunna tillägna sig kunskaper från sin utbildning är att eleven deltar på hela utbildningen. Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden i Malmö har valt att mäta genomströmning på Komvux utifrån andel kursdeltagare som inte gör avbrott från utbildning utifrån nämndens indikatorer. Denna beskrivning av genomströmning används i denna rapport.

Kursavbrott är mer vanligt förekommande inom svenska för invandrare

Kursavbrott är mer vanligt förekommande inom svenska för invandrare (sfi) än inom övrig vuxenutbildning. Kurserna i sfi är indelade i tre olika spår, så kallade studievägar, utifrån elevernas tidigare studievana. Studieväg 1 är studievägen dit elever med kort utbildningsbakgrund hänvisas och omfattar kurserna A-D. Studieväg 2 riktar sig till de elever med utbildningsbakgrund motsvarande grundskolenivå och omfattar kurserna B-D. Avslutningsvis riktar sig studieväg 3 till elever med gymnasial eller eftergymnasial utbildningsbakgrund och omfattar kurserna C-D. Skillnaden i kursavbrott mellan studievägarna är marginell. Om fokus i stället riktas mot kursnivå som eleven läser (A–D), visar sig ett mönster vilket synliggörs i diagram 1. Av personer som läser kurs D är det i genomsnitt en mindre andel av eleverna som gör avbrott än i föregående kurser. Mönstret är detsamma i riket. En förklaring till detta är att sfi är organiserat som en sammanhållen utbildning och för varje kurs ökar andelen elever med större förutsättningar att fullfölja kursen.

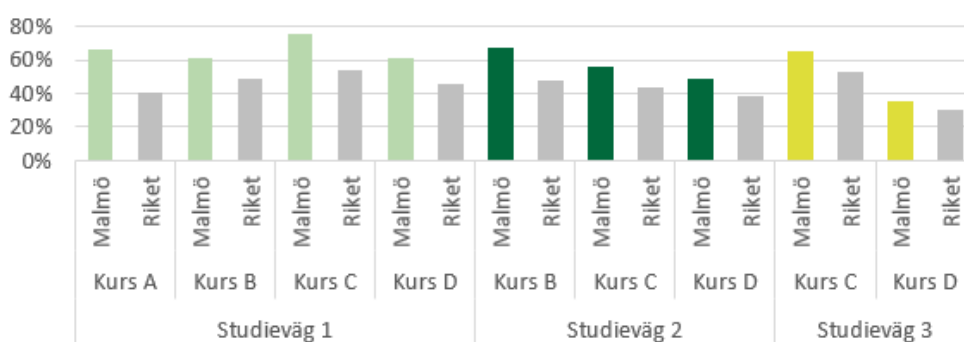

Diagram 1: Procentuell andel elever på sfi som gjort avbrott under 2021. Data gäller alla utförare i Malmö, då det finns fler än den kommunala för just sfi. N Malmö = 6 532. N Riket = 144 088. Källa: Skolverket.

På kurserna inom sfi finns dessutom inga start- och slutdatum. Eleven går kvar på kursen tills eleven är redo att göra prov och få betyg i sin kurs. Vid en jämförelse mellan sfi och övriga delar av vuxenutbildningen bör beaktas att en elev på sfi kan studera betydligt längre tid per kurs än övriga elevgrupper inom vuxenutbildningen. Ur ett avbrottsperspektiv innebär samtidigt en längre studietid större sannolikhet för att eleven avbryter studier på grund av exempelvis föräldraskap eller flytt. Tidsperspektivet förklarar även skillnader i avbrottsfrekvens mellan studievägar. De studievana eleverna, som läser studieväg 3, läser inte enbart två kurser inom sfi utan kan dessutom avsluta sina kurser betydligt snabbare än elever som läser de andra studievägarna. I genomsnitt tar det ett halvår för elever i kurs D i studieväg 3 att klara kursen i Malmö. Motsvarande kurs i studieväg 1 tar över ett år i Malmö, vilket kan jämföras med genomsnittet på nio månader i riket.

Det är viktigt för huvudmannen att fortsätta utveckla rutiner och metoder för en mer ändamålsenlig uppföljning av elevernas tid i studier inom sfi utifrån tre syften. Det första syftet är att skapa bättre förutsättningar för lärare och rektorer att snabbare kunna fånga upp och rikta stödjande resurser till elever som närmar sig längre tider i studier. Det andra syftet handlar om att kunna identifiera elever i behov av särskilt stödjande insatser vilka inte kan mötas upp inom ram för ordinarie undervisning. Det tredje syftet är att utveckla arbetet med att bättre vägleda elever, som av olika skäl bedöms riskera att inte uppnå en gymnasial examen inom rimlig tid, mot ett stort utbud av kombinationsutbildningar. Dessa utbildningar utgör alternativa vägar för eleven att nå egen försörjning.

De studerandes behov av, och mål med, sfi varierar individer emellan. En del elever läser sfi för att kunna få ett arbete medan andra läser för att kunna fortsätta med högre studier. Godkända betyg inom sfi behöver inte vara avgörande för individens möjlighet till att gå vidare till högre studier eller arbete, men de ger en indikation på språknivån hos den studerande. Det är vanligt förekommande att elever gör uppehåll i studierna, eller avbryter studierna i helhet, till förmån för arbete eller för att ta del av annan insats. I Skolverkets *Redovisning av uppdrag om avbrott i vuxenutbildningen* (2012)¹ framgår att omkring en tredjedel av alla avbrott inom vuxenutbildningen sker med sannolik anledning av att eleven blivit etablerad på arbetsmarknaden, fått barn, studerat inom andra skolformer, emigrerat, fått pension eller blivit sjukskriven. En bild som också bekräftas av den kartläggning av avbrott som gjorts inom ramen för projektet *Utebliven etablering* (2022)². Detta innebär att om den studerande avbryter sfi på grund av att hen får ett arbete eller andra insatser, som kan vara positiva för individens språkutveckling och försörjning, ger detta ett negativt utslag på de kursrelaterade resultaten som mäts i form av genomströmning och betyg.

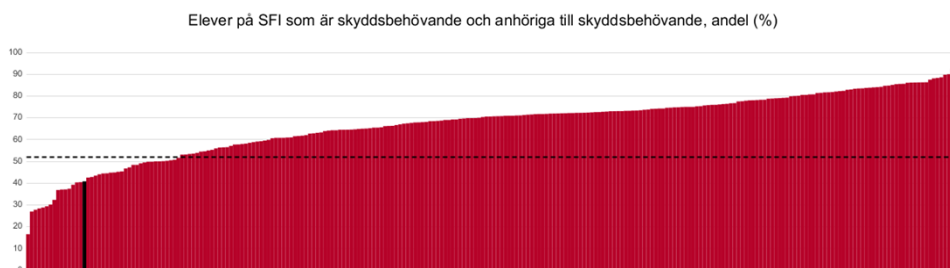
Malmö utmärker sig samtidigt i fråga om sammansättningen av elever inom sfi jämfört med genomsnittet i riket, där Malmö är bland kommunerna som har en synnerligen låg andel skyddsbehövande och anhöriga till skyddsbehövande i studier till skillnad från andra kommuner, vilket visas i diagram 2. Gruppen har även utvecklats mot en allt mindre andel av eleverna mellan åren 2017 och 2021, vilket synliggörs i tabell 1. Det bör beaktas att förutsättningar för att färdigställa en sfi-utbildning kan skilja sig avsevärt mellan denna målgrupp och målgruppen som i stället får ett uppehållstillstånd på grund av EU/EES³/Arbete och studier. De senare utgör en förhållandevis stor del av Malmös elever jämfört med i andra kommuner. För den senare gruppen är ofta ett arbete en förutsättning för att de ska uppehålla sig i Sverige, vilket kan förväntas innebära både sämre förutsättningar för elevgruppen att fullfölja sina sfi-studier och en högre avbrottsfrekvens.

---

¹ Skolverket. (2012). *Redovisning av uppdrag om avbrott i vuxenutbildningen*.

² Projektet *Utebliven etablering* har som fokus att få fler medborgare som är i behov av grundläggande kunskaper i svenska att påbörja sfi-studier, att förbättra möjligheterna för dem att slutföra studierna samt om att förbättra samverkan runt dessa medborgare. Projektet är ett samarbete mellan Komvux Malmö sfi Arbetsmarknads- och socialförvaltningen (ASF), Gymnasie- och vuxenutbildningsförvaltningen (GVF), Arbetsförmedlingen (AF) och Region Skåne.

³ Europeiska unionen/Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

Diagram 2. Elever på SFI som är skyddsbehövande och anhöriga till skyddsbehövande, Malmö (markerat i svart) jämfört med rikets övriga kommuner, andel (%). Källa: Kolada

Tabell 1. Andel av studerande inom SFI som är skyddsbehövande och anhöriga till skyddsbehövande, Malmö och riket. Källa: Kolada

Komponentid	Komponent	Område	2017	2018	2019	2020	2021
K18701	Andel av studerande inom SFI som är skyddsbehövande och anhöriga till skyddsbehövande. Källa: SCB.	Riket	67,1	64,1	59,8	55,4	52,3
K18701	Andel av studerande inom SFI som är skyddsbehövande och anhöriga till skyddsbehövande. Källa: SCB.	Malmö	56,7	56,2	47,7	43,8	40,8

Det är viktigt för huvudmannen att fortsätta arbetet med att sträva efter ett brett utbud av studieformer och studietakt i syfte att erbjuda en vuxenutbildning som ger alla möjlighet att stärka sin ställning på arbetsmarknaden. Från och med 2023 kommer distansstudier även att erbjudas på halvfart för att möjliggöra för fler Malmöbor som arbetar, men har ett behov av sfi, att kombinera sitt arbete med studier för att även stärka sin ställning på arbetsmarknaden. Arbetet kommer även fortsätta med att utveckla utbudet för att möta den ökade efterfrågan på sfi-undervisning på kvällstid.

Med bakgrund av avbrottens komplexa karaktär inom sfi har behov identifierats av att skapa en bättre förståelse för kursavbrottens orsak, avbrottens betydelse för individens mål med studierna och att i högre utsträckning även beakta de arbetsmarknadsrelaterade målen utöver de kursrelaterade målen för sfi inom ram för huvudmannens systematiska resultatuppföljning och analys, på såväl huvudmannanivå som på skolnivå. Behov har även identifierats av att identifiera elevgrupper för vilka avbrutna sfi-studier innebär en särskilt hög risk för att resultera i en utebliven etablering och att hamna i bidragsförsörjning, med syfte att med större precision sätta in olika stödjande insatser för i syfte att främja en högre grad av genomströmning för dessa grupper. Denna kunskapsinhämtning kommer bland annat att ske inom ram för det pågående FINSAM⁴-projektet Utebliven etablering inom sfi.

⁴ Finansiell samordning (FINSAM)

På sfi erbjuds eleven fler olika studieupplägg. Genomströmningen skiljer sig åt mellan dessa olika studieupplägg. I skolornas egen uppföljning och kvalitetsrapportering framgår att den är som högst bland eleverna som läser sfi som intensiva studier och yrkes-sfi.

Mer kunskap behövs om avbrottens betydelse för elevens mål med studierna.

Något högre genomströmning på grundläggande nivå än gymnasial nivå

Under 2021 studerade drygt 4 000 kursdeltagare på grundläggande utbildning. Nästan 850 kursdeltagare avbröt sin utbildning, vilket innebär att 20 procent av kursdeltagare gjorde ett avbrott. Sett till riket följer Malmö den nationella trenden där 19 procent av kursdeltagarna gjort ett avbrott från grundläggande studier. På gymnasial nivå studerar betydligt fler. Malmö har dock en högre andel avbrott än övriga landet. Av nästan 23 000 kursdeltagare avbröt ungefär 5 500 kursdeltagare sin utbildning. Genomströmningen ligger på 80 procent inom grundläggande ämnen och 76 procent inom gymnasiala ämnen.

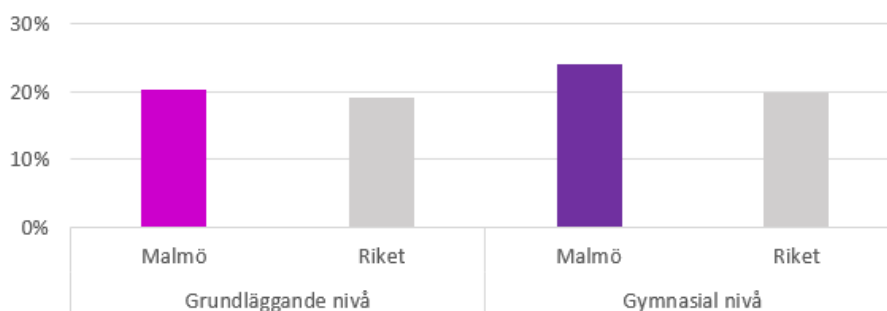

Diagram 3: Andel avbrott av elever som studerat 2021. N Malmö = 27 139 N Riket = 916 889. Källa: Skolverket.

Något högre genomströmning inom svenska som andraspråk på grundläggande nivå

På grundläggande nivå i Malmö är det liknande nivåer av genomströmning för kursdeltagare oberoende av om de läser en distanskurs eller en klassrumskurs. Ämnet svenska som andraspråk är det största ämnet inom kurser på grundläggande nivå, där nästan 3 000 kursdeltagare studerade på kursen. Nästan 500 kursdeltagare gjorde ett avbrott vilket ger en avbrottsprocent på 17 procent. I riket ligger avbrotten från svenska som andraspråk på 16 procent. Genomströmningen för svenska som andraspråk är lite högre, 77 procent, än den totala genomströmningen i studier på grundläggande nivå. Tidigare har

denna typ av kurser haft en genomströmning på 76 procent, 2020 och 82 procent 2021. Att genomströmningen har skiljt över tid bedöms vara en effekt av pandemin. Genomströmningen för 2022, 80 procent, ligger i linje med tidigare år.

Att kunna tala, skriva och läsa det svenska språket är ofta en avgörande faktor för individens möjlighet till att etablera sig på arbetsmarknaden eller läsa vidare på högre nivå. Merparten av yrkesutbildningarna på gymnasial nivå kräver även en nivå i svenska språket motsvarande svenska som andraspråk på grundläggande nivå. Steget mellan sfi och vuxenutbildning på grundläggande nivå innebär samtidigt ofta förändrade förutsättningar för elevens försörjning under studierna. En sfi-elev som omfattas av lagen (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare, kan få etableringsersättning för såväl deltagande i studiemedelsberättigande vuxenutbildning, om sådana studier ingår i personens etableringsplan, som för studier inom sfi. Elever med kort utbildningsbakgrund blir emellertid sällan färdiga med sin sfi under tiden för etableringsprogrammet. För många elever innebär en övergång till grundläggande nivå även att studierna behöver övergå till att finansieras på annat sätt, genom att kombineras med arbete eller med studiemedel. Ett avbrott kan därför innebära att elevens möjligheter till fortsatta studiemedel påverkas liksom förutsättningar att kunna fortsätta studera mot en etablering på arbetsmarknaden. För varje kurs som fullföljts inom sfi med godkänt betyg upp till kurs D innan eleven i regel blir aktuell för att påbörja studier på grundläggande nivå, ökar samtidigt andelen elever med större förutsättningar att fullfölja även kurser på högre nivå. Kombinationen av dessa faktorer kan förklara anledningen bakom en förhållandevis hög genomströmning för skolformen både i Malmö och i riket.

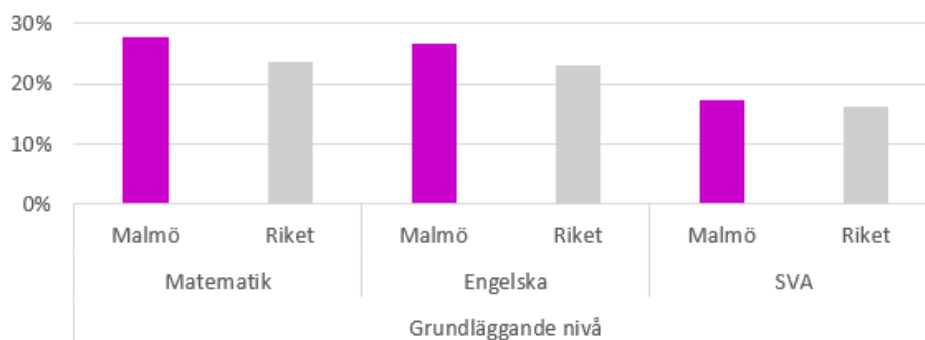

Diagram 4: Andel avbrott vid utvalda kurser på grundläggande nivå av elever som studerat 2021. N Malmö = 4 008 N Riket = 115 028. Källa: Skolverket.

En högre genomströmning inom närundervisning än inom distansundervisning på gymnasial nivå

Kurser på gymnasial nivå består av de kurser som går att läsa inom reguljär gymnasieskola. Elevernas behov av att läsa kurser på gymnasial nivå kan se olika ut. Det kan vara allt från unga vuxna som behöver komplettera sina gymnasiebetyg från svensk gymnasieskola för att läsa vidare på högskola, elever som kombinerar arbete med kurser för personlig utveckling, elever med utländsk bakgrund som behöver läsa kurser för att kunna arbeta eller läsa vidare till elever som redan har en etablerad ställning på arbetsmarknaden men önskar höja sin kompetens inom sitt yrke eller karriärväxla. Skillnader i genomströmning kan därmed skilja sig åt både mellan elevgrupper, beroende på syftet med de påbörjade studierna, och mellan behörighetsgivande kurser som är nödvändiga för högskolestudier jämfört med kurser som inte är det. Både matematik och engelska är större ämnen än svenska som andraspråk på gymnasial nivå jämfört med studierna på grundläggande nivå. Genomströmning på gymnasial nivå är något lägre för kurser med distansundervisning än kurser med närundervisning.

Totalt har kurser på gymnasial nivå en genomströmning på 76 procent, vilket är i linje med tidigare år (74% 2020, 76% 2021). Totalt gjorde 24 procent av kursdeltagare ett avbrott. I kursen svenska som andraspråk är det 72 procent som fullföljer hela kursen. Detta är ett lägre resultat än den generella genomströmningen inom denna skolform. Svenska som andraspråk 2 har en genomströmning på 75 procent. Andra kurser inom denna skolform, matematik 2b och engelska 6 har genomströmning på 59 procent respektive 63 procent. Malmö ligger generellt sett något lägre än riket vad gäller genomströmning inom gymnasial högskoleförberedande vuxenutbildning, vilket framgår av diagram 5. Kommuner och olika utbildningsanordnare väljer att arbeta på olika administrativa sätt med förlängningar av kurstider, avbrott och underkända betyg när det finns behov av kompletteringar från eleven inför betygssättning. De olika sätten att arbeta påverkar jämförbarheten mellan både anordnare och kommuner.

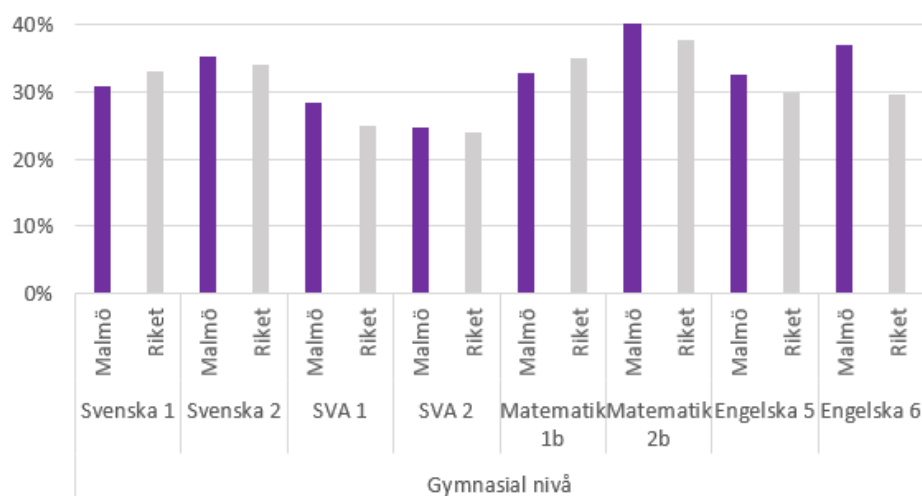

Diagram 5: Andel avbrott vid utvalda kurser på gymnasial nivå av elever som studerat 2021. N Malmö = 3 989 N Riket = 116 785. Källa: Skolverket.

Högre genomströmning inom yrkesinriktade kurspaket än inom enskilda kurser på gymnasial nivå

På gymnasial nivå läser många av kursdeltagarna yrkesinriktade kurspaket med inriktning mot olika bristyrken snarare än enskilda kurser som de själva har valt, både i form av regionalt yrkesvux och kombinationsutbildningar. Kurspaketen bygger på nationella yrkespaket som består av en specifik kombination av kurser på gymnasial nivå. De är förslag på sammanhållna yrkesutbildningar som motsvarar kompetenskraven på nationell nivå för olika yrkesområden. Paketerna är utformade av Skolverket i samråd med bransch-kunniga. Kursdeltagarna, som läser yrkesinriktade kurspaket, har gjort färre avbrott än kursdeltagarna som läser enstaka gymnasiala kurser inom allmänna teoretiska ämnen. Enbart 8 procent av de elever som läste ett kurspaket 2021 gjorde avbrott till skillnad från 32 procent av eleverna som läste övriga kurser på gymnasial nivå.

Avslutande reflektioner

För många individer innebär vuxenutbildningen en andra chans – en möjlighet att ändra yrkesval, etablera sig på arbetsmarknaden och göra en personlig utveckling. I Skolverkets redovisning⁵ framgår att omkring en tredjedel av alla avbrott inom vuxenutbildningen sker med sannolik anledning av att eleven

⁵ Skolverket. (2012). Redovisning av uppdrag om avbrott i vuxenutbildningen.

blivit etablerad på arbetsmarknaden, fått barn, studerat inom andra skolformer, emigrerat, fått pension eller blivit sjukskriven.

Genomströmningen på Komvux Malmö ligger generellt sett på liknande nivå som riket. Skolinspektionen lyfter i sin rapport *Studieavbrott i kommunal vuxenutbildning* (2021)⁶ att en av de största utmaningarna inom Komvux är att kunskapen om varför en elev gör avbrott från sina studier fortsatt är låg. Vidare lyfts att skolledningen behöver ge personal i verksamheten större utrymme att arbeta mer förebyggande för att förhindra avbrott från studier.

En insats som huvudmannen arbetar med är förstärka den pedagogiska stödorganisationens⁷ arbete med individuell anpassning och stödjande insatser som inte inryms inom ram för den ordinarie undervisningen, i syfte att ge varje elev bästa möjliga förutsättningar att nå betyg. De insatsplaner som skapas och följs upp varierar för respektive verksamhet utifrån identifierade utmaningar. Generellt för samtliga elever som studerar på vuxenutbildningen är tillgång till studieverkstad (på plats samt digital) samt bibliotek. Under 2023 kommer en särskild satsning göras på proaktivt läsfrämjande arbete för elevgrupper inom sfi och vuxenutbildningen på grundläggande nivå.

Skolinspektionen⁸ understryker vidare att det krävs en tydlig ansvarsfördelning i vem som ska göra vad för att förhindra avbrott från Komvux. Exempelvis menar Skolinspektionen att samarbete mellan skolans olika professioner behöver stärkas för att kunna nå de elever som antingen riskerar att göra ett avbrott eller som redan har gjort ett avbrott. Hur skolor ska arbeta med denna kategori av frågor är avhängt den egna organisationen. Dock menar Skolinspektionen att det finns många olika saker som skolorna kan göra för att förebygga avbrott.

Komvux Malmö har arbetat med flera olika insatser, där FINSAM-projektet *Utebliven etablering inom sfi* har påbörjats under 2022 med syfte att få en ökad kunskap om avbrott inom sfi. Vidare fortsätter huvudmannens arbete med att utveckla undervisningen för att möta den heterogena grupp som studerar inom Komvux Malmö inom skolformer som kräver en stor grad av individanpassning och flexibilitet. Arbetet sker genom att upprätthålla ett brett

---

⁶ Skolinspektionen. (2021). *Studieavbrott i kommunal vuxenutbildning. Huvudmäns och rektorers arbete med att främja fullföljande av studier och motverka avbrott*

⁷ Vuxenutbildningsrådets samlade organisation av specialpedagoger, speciallärare, kuratorer, bibliotekarier och IT-pedagoger.

⁸ Skolinspektionen. (2021). *Studieavbrott i kommunal vuxenutbildning. Huvudmäns och rektorers arbete med att främja fullföljande av studier och motverka avbrott*

utbud av studieformer och studietakt i syfte att erbjuda en vuxenutbildning som ger alla möjlighet att stärka sin ställning på arbetsmarknaden.

Både Skolinspektionen och verksamheten själv lyfter att det är en utmaning att få kunskap om varför eleven avslutar sina studier. Att förbättra uppföljningen av avbrott är därför centralt för att öka förståelsen till varför elever väljer att avsluta sina studier. Ett utvecklingsområde som är avgörande för detta är att utveckla systemstöd och rutiner för att följa och analysera både elevernas totala tid i studier och deras frånvaro på aggregerad nivå inom vuxenutbildningen. Syftet är att i tidigt skede sätta in stödjande insatser och vägledning för elever som riskerar att avbryta sina studier av negativ orsak. Under 2023/2024 kommer detta behov att arbetas med inom ram för det skolförvaltningarnas gemensamma projekt Modern systemmiljö⁹. En ökad kunskap inom detta område och systematiska arbetsätt för uppföljning kan ge större möjlighet för de olika professionerna att följa upp avbrotten samt arbeta mer riktat för att minska avbrotten.

Skolverket¹⁰ menar även att väl underbyggda val är den främsta faktorn för att eleven ska fullfölja sina studier. Arbetet fortsätter därmed med att utveckla och anpassa studie- och yrkesvägledningen för elever inom vuxenutbildningen och att stärka de organisatoriska förutsättningarna för att varje elev ska göra väl underbyggda val. En tydlig bild av dels studiernas innebörd och förväntad tidsåtgång, dels kopplingen mellan utbildning och förutsättningarna för etablering på arbetsmarknaden, skapar en bättre beredskap inför studieåtagande för eleverna. En nulägesinventering av nuvarande organisering av studie- och yrkesvägledningen har genomförts under hösten 2022. Inventeringen utgör grunden för det fortsatta utvecklingsarbetet under 2023.

---

⁹ Projekt Modern systemmiljö är ett samarbetsprojekt mellan de tre skolförvaltningarna. Projektet ansvarar för att upphandla och implementera ett modernt systemstöd som kommer att bestå av ett barn- och elevregister, en lärportal och en analysplattform. Ett mål med projektet är att såväl medarbetare som Malmöbor ska erfara och uppleva tjänster och processer som säkra, lättillgängliga och transparenta.

¹⁰ Skolverket. (2012). Redovisning av uppdrag om avbrott i vuxenutbildningen.